

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

29 juni 2001

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van mevrouw Isabel Vertriest en de heren Patrick Lachaert, Bruno Tobback en Jos Bex –
betreffende maatregelen tegen illegale houtkap**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Er zijn de laatste decennia heel wat acties opgezet door verschillende instanties om iets aan de achteruitgang van de bossen te doen. Door de milieubeweging werd, na het middel van de boycot, certificering als één van de middelen gezien om een beter bosbeheer te gaan stimuleren. Certificering heeft niet enkel een belangrijk debat op gang gebracht, maar kan op langere termijn zeker een valabel instrument zijn om een beter bosbeheer wereldwijd te stimuleren en de stromen in de hout-handel transparanter te maken.

In een heleboel landen is de handel in illegaal gekapt hout een overheersende factor in de achteruitgang van de bossen. Deze illegale houtkap stopzetten, zou een belangrijke impact hebben op de bospolitiek. Alhoewel certificering op lange termijn zeker aan de illegale houtkap een einde zou kunnen maken, kan die oplossing op korte termijn echter in een aantal streken niet onmiddellijk een antwoord bieden op alle voorkomende problemen. Een tussenstadium is dus nodig. Een systeem waarbij de houtstromen kunnen opgevolgd worden, zou hier zeker soelaas kunnen bieden.

Door de enorme hoeveelheid hout van illegale bronnen op de internationale markt, kan het niet ontkend worden dat dit hout overal gebruikt wordt. De Vlaamse overheid draagt een verantwoordelijkheid daarin, omdat zij door de aankoop en het verbruik een stimulus geeft aan de handel.

1. Wat is illegale houtkap ?

Er kunnen verschillende vormen van illegale houtkap worden geïdentificeerd ⁱ :

- meer hout kappen dan is toegestaan ;
- exploitatie van beschermde houtsoorten ;
- houtkap buiten het eigen concessiegebied ;
- houtkap in natuurreservaten en andere beschermde gebieden zoals indianenreservaten ;

- kap van boomsoorten beneden of boven de vastgestelde maat ;
- kappen zonder geldige vergunning.

Daarbij kan vermeld worden dat slechts een klein deel van de illegale activiteiten het gevolg is van technische incompetentie. Het merendeel van de genoemde activiteiten heeft als doel meer hout, of meer waardevol hout, te produceren dan wettelijk is toegestaan.

Andere bronnen vermelden verder nog ⁱⁱ :

- taxen die niet betaald worden ;
- arbeiders die op een oncorrecte manier worden behandeld ;
- wetgeving die niet wordt gerespecteerd.

Verder vermeld Aidenvironment nog vormen van illegale activiteiten tijdens houttransport en handel :

- handel in hout waarvan de export aan banden is gelegd (voorbeeld : een verbod op export van stammen) ;
- transfer pricing : het opzettelijk verhandelen van houtproducten boven of beneden de werkelijke marktprijs, waarmee onbelaste opbrengsten naar het buitenland worden gesluisd ;
- incorrecte rapportage van soorten, volumes en waarden van verhandeld hout.

2. Gevolgen van illegale houtkap

De gevolgen van illegale houtkap doen zich niet enkel gevoelen op ecologisch vlak. Ook op sociaal en economisch vlak heeft de illegale houtkap heel wat gevolgen :

- taxen worden ontlopen. Op nationaal en subnationaal niveau worden dus belangrijke inkomsten ontlopen. Dat geld kan op zijn beurt niet meer in de bossector worden geïnvesteerd ;
- invloed op voedselvoorziening en waterhuishouding van lokale volkeren ;
- concurrentievervalsing.

ⁱ Aidenvironment (2000). Herkomst onbekend. Over illegale kap en de Nederlandse houtmarkt. Wereld Natuur Fonds, 34p

ⁱⁱ Verbelen, mondelinge mededeling

3. Stand van zaken in een aantal sleutellanden

Van al het tropisch hout dat in België wordt ingevoerd is, wat stammen betreft, Afrika de koploper. Voor multiplex en gezaagd hout is Azië de koploperⁱⁱⁱ.

Brazilië

De Braziliaanse overheid beweert dat 50% van het hout dat wordt geëxporteerd, afkomstig is van illegale kappingen.

De directe bijdrage van houtkap tot ontbossing is beduidend minder dan het effect van landbouw en veeteelt, maar de indirecte bijdrage van houtkappingen aan ontbossing is enorm. Houtkap wordt bovendien intensiever en veel minder selectief dan 20 jaar geleden^{iv}. Volgens een Wereldbankrapport van januari 2000 en volgens IBAMA^v (Brazilian Environmental Institute) zou 80% van de houtkap in Amazonië illegaal zijn. Dat is het resultaat van een beleid dat ontwikkeling in Amazonië aanmoedigde, een onvoldoende duidelijke wetgeving en laksheid bij het afdwingen van restricties. De overheid in Brazilië komt daar nu langzaam op terug.

Indonesië

In het "Indonesië UK tropical forest program" werd een schatting gemaakt van de illegale houtkap die rond 30 miljoen m³ per jaar zou bedragen.^{vi} Dat cijfer verkrijgt men wanneer officiële data voor rondhoutproductie vergeleken worden met de aangegeven netto-export, schijnbare consumptie en de totale zagerijcapaciteit. Andere bronnen spreken van nog hogere cijfers tot zelfs 70% van de nationale houtproductie (57 miljoen m³ hout).

De hoofdoorzaak van ontbossing en degradatie van de bossen is volgens dit programma grootschalige commerciële kapping.^{vii}

ⁱⁱⁱ UCBD (1999). European imports of tropical timber. Edition 99.

^{iv} Lele, U. ; Viana, V. M. ; Verissimo, A. ; Vosti, S. ; Perkins, K. ; Husain, S. A. (2000). Forests in the Balance : challenges of Conservation with development. An evaluation of Brazil's Forest development and World bank assistance. Preliminary report. World Bank. 149p.

^v Cotton, C. ; Verbelen, F. ; Aikman, P. ; Cardoso, C. (2000). Against the law. The G8 and the illegal timber trade. Greenpeace, 12p.

^{vi} Indonesia-UK Tropical Forest Management Programme (1999). A draft position paper on threats to sustainable forest management in Indonesië : roundwood supply and demand and illegal logging. 27p.

De gevolgen zijn desastreus, niet alleen voor de inheemse bevolking maar ook voor de biodiversiteit en een aantal bedreigde diersoorten (zoals de oerang-oetan) en voor de bodem en erosie.

Kameroen

In Kameroen, zou de hoeveelheid illegaal gekapt hout heel snel toenemen. Dit blijkt onder meer uit rapporten van de overheid, de wereldbank en DFID. De grootste hoeveelheid van het illegaal gekapt hout, is voor de export bestemd.

In 1988/89 werd geschat dat de hoeveelheid illegaal gekapte hout per jaar 1 miljoen m³ bedraagt, de helft van de legaal gekapte hoeveelheid.

Op dit moment is er enige sensibiliteit aan het groeien bij de Kameroenese overheid. De fundamentele doelstelling van de bosbeleidshervormingen in Kameroen, is de instelling van een transparant, toegankelijk en duurzaam beheerssysteem voor de bossen.

Rusland

In een recent rapport van WWF Zweden^{viii} staat dat Zweedse importeurs min of meer weten waar het hout dat zij aankopen vandaan komt. De kennis echter over de impact van de houtkap op de biodiversiteit en de lokale gemeenschappen is nihil. De importeurs beweren hun leveranciers te vertrouwen, wat het respecteren van de wetgeving betreft. Toch toonde een recent rapport van Greenpeace Russia^{ix} aan dat de illegale houtkap in Rusland zeer sterk toeneemt, en dat die momenteel op 20% wordt geschat.

Analoge signalen komen uit andere ex-Oostbloklanden.

^{vii} Gautam, M. ; Lele, U. ; Hyde, W. ; Kartodihardjo, H. ; Khan, A. ; Erwinsyah, I. ; Rana, S. (2000). The challenges of World Bank involvement in Forests : An evaluation of Indonesia's forests and World Bank assistance. Preliminary report. World Bank. 122 p.

^{viii} Lloyd, S. (2000). Towards responsible Swedish Timber trade ? A survey of actors and origin of timber from Russian and the Baltic States. Taiga Rescue Network Publications, 72p.

^{ix} Morozov, A. (2000). Illegal forest felling activities in Russia. Survey of forms and methods of illegal cuttings. Greenpeace Russia, 26p.

4. Maatregelen tegen illegale houtkap in het buitenland

In 1998 namen de leiders van de G7 en Rusland zich voor actie te ondernemen omtrent illegale houtkap. Die bestond niet enkel uit het delen van informatie omtrent de aard en de omvang van de illegale houtkapactiviteiten, maar ook uit het identificeren en uitvoeren van maatregelen tegen illegale houtkap.

In navolging van een G8 bijeenkomst in juli 2000, kondigde de Engelse minister voor Milieu aan^x dat Engeland een progressief programma ging opzetten om de huidige aankooppraktijken van hout en houten producten te verbeteren :

- de Engelse vrijwillige richtlijn betreffende milieuaspecten bij houtinkoop wordt omgezet in een bindende regeling voor alle centrale overheidsdepartementen om te bevorderen dat hout en houtproducten uit duurzaam beheerde en legale bronnen worden ingekocht, bijvoorbeeld uit gecertificeerde bossen met een FSC-certificaat ;
- elk departement rapporteert jaarlijks over zijn houtaankopen ;
- het proces wordt gemonitord door een interdepartementale werkgroep.

In Nederland stemde het parlement in 1991 over het Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud. Dit standpunt was erop gericht vanaf 1995 alleen hout uit duurzaam beheerde bossen te betrekken. De handel in illegaal hout ondermijnt het op de markt komen van hout uit gecertificeerde bossen. In Nederland wordt nu hard aangedrongen op het labelen van hout met een groene sticker wanneer de herkomst en de duurzame productie door onafhankelijke derden is vastgesteld, en het labelen van hout met een rode sticker, wanneer niet onomstotelijk is vastgesteld dat het hout uit legaal en duurzaam beheerde bossen afkomstig is. Zo wil men in ieder geval de consument trachten in te lichten over de herkomst van het hout.

De World Commission on Forests and Sustainable Development concludeerde in 1999 dat de corrupte praktijken in de bosbouw het meest wijdverbrei-

de en het meest excessieve probleem was waarmee de Commissie werd geconfronteerd. De WCFSD stelt de volgende maatregelen voor^{xi} :

- het voorschrijven van gedragscodes voor houtbedrijven die consistent zijn met de natuurbeschermingsdoelen, duurzaamheid, gelijkwaardigheid en transparantie ;
- het instellen van boetes voor het niet naleven van de vastgestelde standaarden ;
- het naleven van sociale en ethische accountingpraktijken van houtbedrijven.

5. Maatregelen tegen illegale houtkap in Vlaanderen

De volgende twee stappen kunnen in Vlaanderen worden ondernomen om illegale houtkap tegen te gaan :

- in eerste instantie kan de tracerings van de legaliteit van het hout worden bevorderd ;
- in een tweede stap kan men duurzaam bosbeheer onder meer via certificering promoten (vgl. de resolutie betreffende de instelling van een certificaat voor duurzaam bosbeheer in het kader van het invoeren van een ecolabel voor hout, *Parl. St.* VI. Parl. 1997-1998, nr. 913/1).

Tracering van de legaliteit van het hout

Heel wat bedrijven kennen de oorsprong van het hout dat zij inkopen niet. Dit is nochtans één van de voor de hand liggende maatregelen in de strijd tegen het vermijden van het aankopen en gebruiken van illegaal gekapt hout.

Op dit moment ligt het accent van projecten nog steeds heel sterk op bosbeheerspraktijken en het verbeteren van het bosbeheer. Dat is onmiskenbaar een prioriteit, zonder daarbij uit het oog te verliezen, dat daaronder het aanpakken van illegale houtkap moet worden verstaan. Assistentie verlenen aan landen met als doelstelling de controles over de bossector te verbeteren, is een zeer voor de hand liggende actie. In een studie van Traffic^{xii} wordt hier zeer diepgaand op ingegaan. Daarin

^x Press Notices – UK Department of the Environment, Transport and the Regions (28 July 2000). Action to halt illegal Timber Imports – Meacher.

^{xi} Aidenvironment (2000). Herkomst onbekend. Over illegale kap en de Nederlandse houtmarkt. Wereld Natuur Fonds, 34p.

^{xii} Callister, D. J. (1992). Species in Danger. Illegal tropical timber trade : Asia-Pacific. A Traffic Network Report. Traffic International, Cambridge, 83p.

blijkt dat naast corruptie en politieke beïnvloeding, het gebrek aan afdwinging van wetgeving een belangrijke factor is in het "aanmoedigen" van illegale houtkap.

Het is technisch haalbaar en betaalbaar om de herkomst van het hout tot op het niveau van het bos vast te stellen. Op zeer korte tijd kan een onafhankelijk controlesysteem in werking worden gesteld. In principe komt dit neer op het aanbrengen van een label op het hout dat het bos verlaat, het controleren van de hoeveelheden hout die een concessie verlaat, het beperken en controleren van de uitvoerhavens, enzovoort. Het verhogen van transparantie van de handelsketens is een eerste belangrijke stap naar een beter bosbeheer.

De Vlaamse overheid zou initiatieven zoals deze, waarbij onafhankelijke controlesystemen worden opgezet in een aantal landen, kunnen ondersteunen. Verder zou de overheid ook op Europees niveau stappen kunnen ondernemen.

Ten slotte zou de overheid een duidelijke aankooppolitiek moeten opstellen. De leveranciers moeten gecheckt worden en zij moeten transparantie in hun aankopen kunnen garanderen. Op basis van deze gegevens kan de overheid al dan niet beslissen geen hout meer af te nemen van bepaalde leveranciers.

Certificering van verantwoord bosbeheer

Sinds een aantal jaren is certificering van verantwoord bosbeheer zich volop aan het ontwikkelen. Certificering is gekomen als reactie tegen de boycot. De boycot heeft wel het één en ander teweeggebracht, maar werd uiteindelijk als weinig opbouwend beschouwd.

Certificering werkt als volgt : door een certificaat toe te kennen aan een verantwoord beheerd bos, en vervolgens de producten die uit dit bos komen te labelen, kan dit door de consument worden erkend. Onder verantwoord bosbeheer wordt verstaan dat het beheer voldoet aan een geheel van ecologische, economische en sociale criteria.

Om een geloofwaardig certificeringssysteem te hebben, moet het de volgende kenmerken hebben :

- operationeel op internationaal vlak ;
- geloofwaardig in de ogen van de gebruiker en de milieubeweging ;

- gebaseerd op een betrouwbare en onafhankelijke controle ;
- transparant ;
- gebaseerd op objectieve en verifieerbare criteria na brede consultatie ;
- niet discriminerend ;
- gebaseerd op een minimumniveau van ecologisch en sociaal beheer ;
- institutioneel en politiek aangepast aan lokale omstandigheden ;
- doelgericht, efficiënt en economisch rendabel ;
- werkend met een label op of bij het product aangebracht label.

Door certificering van verantwoord bosbeheer en labeling van het hout dat uit gecertificeerde bossen afkomstig is, te stimuleren, kan hout tot bij de consument getraceerd worden.

Het enige systeem dat op dit moment op internationaal niveau operationeel is, is het FSC (Forest Stewardship Council). Eind december 2000 was 21,170,520 ha gecertificeerd in heel wat landen.

Toch blijkt uit een studie die werd uitgevoerd in mei 1999^{xiii}, dat van de totale oppervlakte die was gecertificeerd, 80% zich bevindt in de ontwikkelde landen (Europa en Noord-Amerika). In de tropen is certificering een enorm stap. Doordat vaak in de illegaliteit wordt gewerkt, is de ingreep om op het niveau van goed bosbeheer te komen, vaak veel groter dan in de gematigde contreien. Bovendien zit de problematiek van grondbezit en landloosheid in een andere dimensie.

De Wereldbank en WWF debatteren sinds een aantal jaar over duurzaam bosbeheer. Intenties zijn goed, maar een heleboel wordt gesaboteerd door corruptie en illegale houtkap.

Certificering kan zeker op lange termijn een antwoord bieden op de problemen met de illegale houtkap, maar op korte termijn is het zeker geen beduidend antwoord.

^{xiii}Thornber, K. (1999). Overview of Global trends in FSC certificates. Instruments for Sustainable Private Sector Forestry. IIED, 10p.

In een resolutie betreffende het invoeren van een ecolabel voor hout, goedgekeurd door het Vlaams parlement begin 1998, werd toen al gevraagd aan de Vlaamse overheid om bij voorrang gebruik te maken van gecertificeerd hout door dit expliciet op te nemen in overheidsbestekken.

De Vlaamse overheid kan een beter bosbeheer in een aantal landen meer ondersteunen. In een voorbereidende studie met betrekking tot een internationale bospolitiek voor Vlaanderen^{xiv}, worden ook een aantal aanbevelingen geformuleerd, waaronder ook steun aan duurzaam bosbeheer en certificering. Op dit moment is de ondersteuning wat internationale bosbouwprojecten betreft, bijna nihil.

Isabel VERTRIEST

Patrick LACHAERT

Bruno TOBBACK

Jos BEX

^{xiv} Plouvier, D. & Van Eynde, K. (1999). Voorbereidende studie inzake het ontwerp van een "internationale bos- en houtpolitiek op Vlaams niveau. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Aminor – Afdeling Bos & Groen, 109 p.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– overwegende dat :

1° Vlaanderen de Rio-conventie heeft bekrachtigd en zich daardoor geëngageerd heeft om initiatieven te nemen inzake duurzaam bosbeheer ;

2° illegale houtkap de meest desastreuze vorm is van overmatige kappingen en zowel op ecologisch als op sociaal en economisch vlak negatieve gevolgen heeft ;

3° ook in Vlaanderen illegaal gekapt hout ingevoerd wordt ;

– rekening houdend met de resolutie betreffende de instelling van een certificaat van duurzaam bosbeheer in het kader van het invoeren van een ecolabel voor hout, (*Parl. St. Vl. Parl.*, 1997-1998, nr. 913/1) ;

– vraagt aan de Vlaamse regering :

1° concrete initiatieven te ondersteunen om illegale houtkap te counteren en duurzaam bosbeheer te ondersteunen. Dit kan door overheden in de houtproducerende landen bij te staan in het bewaken en controleren van hun beleid en wetgeving ;

2° werk te maken van een duidelijke aankooppolitiek wat betreft gebruik van hout in openbare werken. In deze aankooppolitiek zijn volgende zaken ingesloten :

a) dat de resolutie betreffende een ecolabel voor hout wordt gevolgd, wat het gebruik van gecertificeerd hout in openbare werken betreft ;

b) dat indien geen gecertificeerd hout kan worden gevonden, de leverancier van hout minstens de herkomst van het hout kan documenteren als komende uit een bos met goedgekeurd beheersplan ;

3° samen met de sector van de houtimport werk te maken van een "Code of Practice", waarin wordt opgenomen dat het verhandelen van illegaal gekapt hout uitgesloten moet zijn ;

4° stappen te ondernemen om op Europees niveau hiervoor inspanningen te leveren ;

5° zowel het publiek als de hout- en bouwsector te sensibiliseren over de gevolgen van roofbouw en illegale kap en de alternatieven voor te stellen ;

6° de toepassing van het FSC-label in Vlaanderen te versnellen en het gebruik van FSC-gelabeld tropisch hout te promoten.

Isabel VERTRIST

Patrick LACHAERT

Bruno TOBBACK

Jos BEX
